

Färdplan för skolor för att stödja skolspråket

Översikt över FÄRDPLANEN

Syftet med FÄRDPLANEN

FÄRDPLANEN fokuserar särskilt på skolspråken. Den är avsedd för förskolan, grundskolan och undervisning på andra skolformer för att hjälpa eleverna att uppnå läroplanens mål och utveckla sin potential i alla ämnen. Skolspråket är det eller de språk som används vid undervisningen av de olika ämnena och för olika skoluppgifter. Otillräckliga kunskaper i skolspråket kan göra det svårt för eleverna, oavsett språklig eller socioekonomisk bakgrund, att lära sig samt försvåra inläringen. Därför är det nödvändigt att alla som arbetar i skolan är medvetna om skolspråkets betydelse och tar hänsyn till språkdimensionen i alla ämnen för att hitta sätt att stödja elevernas lärande.

Nyckelbegrepp

Skolspråk

Det eller de språk som används för undervisning i ämnet. Det är det dominerande språket i skolundervisningen och är normalt det huvudsakliga nationella eller regionala språket.

Baserat på Beacco, J.-C., Fleming, M., Goullier, F., Thürmann, E., & Vollmer, H. (2016). *The language dimension in all subjects: a handbook for curriculum development and teacher training*. Strasbourg: Europarådet.

Språkdimension i alla ämnen

Språk är lika mycket ett verktyg för att inhämta kunskap och begripa innehåll som det är för att uttrycka sig i enlighet med en rationell, "akademisk" stil, baserad på ämnesspecifika konventioner och register.

Baserat på Vollmer, H. J. (2006). *Language across the curriculum*. Strasbourg: Europarådet.

Intressegrupper

FÄRDPLANEN omfattar fem intressegrupper: rektorer, lärare, personal som inte undervisar, elever och föräldrar.

Den terminologi som används för några av de fem intressegrupperna kanske inte passar i alla sammanhang. I sådana fall kan rektorer ersättas med t.ex. en grupp chefer eller någon annan typ av person eller grupp som har till uppgift att leda skolan. Föräldrar är nödvändigtvis inte biologiska föräldrar. Dessa kan också vara styvföräldrar eller vårdnadshavare. Personal som inte undervisar kan inkludera en rad personer i skolan; från vaktmästare till bibliotekarier, beroende på skolans organisation, även om de arbetar deltid på skolan. Observera att personal som inte undervisar också kan arbeta utanför skolan, men ändå samarbeta med den.

En strategi för hela skolan bör omfatta alla intressegrupper, men vissa intressegrupper kan väljas i webbundersökningen för att till exempel få en mer specifik återkoppling.

Elevernas deltagande i undersökningen

Det är obligatoriskt att föräldrarna samtycker till elevernas deltagande. Se till att du samlar in samtyckesformulär från föräldrarna så att deras barn kan delta i undersökningen. Ett exempelbrev ingår i samordnarens paket. Det kan anpassas och användas för detta ändamål. För yngre elever rekommenderas att de får hjälp av antingen sina lärare eller föräldrar/vårdnadshavare när de utför undersökningen. Skolan bör besluta om de yngre eleverna ska utföra undersökningen hemma under ledning av sina föräldrar/vårdnadshavare eller i skolan under ledning av en lärare. Eleverna ska ges tillräckligt med utrymme så att de inte känner sig pressade att ge "trevliga" svar.

Resurser som tillhandahålls av FÄRDPLANEN

FÄRDPLANEN innehåller tre resurser:

1. **Självutvärderingsverktyget** används i skolan för att identifiera och reflektera över hur skolspråket effektivt beaktas genom att identifiera styrkor och verktyg för framsteg. Det erbjuder:
  - en webbundersökning med påståenden som är anpassade till de fem olika intressegrupperna för utbildningen. Påståendena omfattar nio tematiska områden, enligt vilka resultaten av undersökningen är organiserade;
  - en skräddarsydd utvärdering av undersökningen för att identifiera eventuella luckor mellan olika intressegruppers synpunkter och för att inleda en diskussion om situationen i skolan.
2. De **välfungerande metoder** samlas in från hela Europa och organiseras i en sökbar databas. Som svar på skolans individuella resultat erbjuder FÄRDPLANEN en rad välfungerande metoder som kan anpassas till specifika sammanhang. Syftet med databasen över välfungerande metoder är att både inspirera och hjälpa skolan att planera en strategi för hela skolan i enlighet med de behov som identifierats i samband med självutvärderingsprocessen.
3. **Samordnarens paket** innehåller en hel uppsättning dokument för att stödja genomförandet av FÄRDPLANEN:
- 4.

a) Översikt över FÄRDPLANEN

Hur man får en allmän förståelse för FÄRDPLANEN (presentation av verktygen, väsentliga definitioner, åtgärder som ska vidtas för att inrätta projekt osv.)

b) Hur man väljer en samordnare för FÄRDPLANEN

Några faktorer att ta hänsyn till vid val av samordnare (team)

c) Samordnarens att-göra-lista

Saker att göra för ett framgångsrikt genomförande av FÄRDPLANEN

d) Hur man engagerar viktiga parter

Idéer för att introducera FÄRDPLANEN i skolsamhället

e) Modell för PowerPoint-presentation för kampanj

Centrala idéer om FÄRDPLANEN och fördelar för skolan

f) Exempelbrev till föräldrar

Ett brev som kan anpassas till din kontext för att presentera FÄRDPLANEN för föräldrarna och säkerställa deras samarbete

g) Självvärderingsverktygets struktur och innehåll

Översikt och förklaring av självvärderingsverktygets struktur och innehåll (områden och ämnen)

h) Undersökningspåståenden

Förteckning över undersökningspåståenden för rektorer, lärare, personal som inte undervisar, elever och föräldrar

i) Anpassad rapport

Exempel på en anpassad rapport som utfärdas när webbundersökningen är slutförd

j) Kampanjbroschyr

En användarvänlig broschyr där du kan presentera FÄRDPLANEN för alla intressegrupper (rektorer, lärare, personal som inte undervisar, elever och föräldrar)

k) Bakom projektet

Teoribaserad beskrivning av FÄRDPLANEN och logiken bakom den

Självvärderingsverktygets struktur och innehåll

FÄRDPLANEN är organiserad kring 112 påståenden från 32 ämnen som är indelade i nio tematiska områden. Dessa områden är delvis överlappande och framförallt sammankopplade:

- *Medvetenhet om språkdimensionen* innebär att betona språkinläring i allmänhet, förstå vikten av att vara språkmodeller (för hela personalen) och ge eleverna utmanande aktiviteter.
- *Utveckla språkkunskaper och lärdomar* innebär att lärarna fokuserar på språkets särdrag i sin undervisning, ökar elevernas medvetenhet om talat och skrivet språk och ständigt förbättrar deras färdigheter i talat/skrivet språk och i färdigheter i lyssnande och läsande.
- *Metaspråklig medvetenhet* innebär att man tar hänsyn till språkdimensionen i ämnesundervisningen och utforsknings-/inlärningsrelaterade begrepp, oavsett ämne.

- *Språkens roll i inläringen* innebär att språkets betydelse i ämnesundervisningen lyfts fram och att elevernas språkutveckling främjas. Det innebär också att utnyttja fördelarna med flerspråkighet under lektioner, överbyggande av språk för lärande och att bygga vidare på elevernas tidigare kunskaper och erfarenheter.
- *Attityder till språk* innebär att man värderar elevernas språk och följer deras individuella utveckling inom läs- och skrivkunnet. Attityderna visar sig när man främjar flerspråkighet och kan urskiljas i skolmiljön.
- *Främjande av informell språkinläring* innebär att stödja möjligheterna för elevernas informella språkinläring och språkutveckling i hemmet.
- *Språkresurser i skolan* innebär kunskap om elevernas, personalens och familjernas språk och att veta när och hur de ska användas för att underlätta elevens integration.
- *Vägledning av nya elever och familjer* innebär att stödja nyanlända genom att använda språkresurserna i skolmiljön, inklusive yrkes- och samhällsresurser för kommunikation. Detta kunde till exempel innebära att nödvändiga centrala dokument tas fram på olika språk.
- *Yrkesutveckling* innebär att ha strukturer för planering och översyn av lärarnas kompetens, utveckla deras medvetenhet och samarbete samt skapa och stödja yrkesutbildningsgrupper inom skolan. Detta område kan till exempel omfatta forskning, samarbete osv.

Bedömning av påståendena i webbundersökningen

I självutvärderingsverktyget används följande färgkodade klassificeringssystem för att bedöma i vilken utsträckning varje påstående framgår i skolan:

- **Röd:** *Förekommer mycket lite eller inte alls.* Detta innebär att strategier och praxis för att stödja elevernas kompetens i skolspråket kräver brådskande uppmärksamhet.
- **Orange:** *Förekommer i viss utsträckning.* Strategier och praxis håller på att utvecklas, men riktat stöd behövs för ytterligare förbättring.
- **Gul:** *Förekommer i tillfredsställande utsträckning.* Strategier och praxis har genomförts i hög grad och kräver endast lite ytterligare arbete.
- **Grön:** *Förekommer i stor utsträckning.* Strategier och praxis är väletablerade och uppenbara i det dagliga arbetet i skolan. De kan användas som exempel för andra skolor.

Anpassad rapport

På grundval av undersökningens resultat får skolan en skräddarsydd rapport som belyser dess styrkor och utvecklingsområden, både som en översikt och med avseende på specifika språkrelaterade områden.

Resultaten beräknas enligt medelvärdena inom intressegrupperna och visas i form av ett spindeldiagram. Den kontrollerar också medelskillnaderna för att beräkna en eventuell avvikelse mellan intressegrupperna. Ju fler personer som deltar i undersökningen, desto mer tillförlitliga är resultaten.

Denna process hjälper till att börja reflektera över språksituationen i skolan.

Dataskydd

FÄRDPLANEN, som utarbetats av ECML, syftar till att följa EU:s allmänna dataskyddsförordning (GDPR). Därför kommer alla införda uppgifter att endast användas för självutvärdering av din skola och för internt bruk. Det är möjligt att använda skolans verkliga namn eller alternativt ett fiktivt namn. Administratörerna eller samordnarna har endast tillgång till uppgifter på skolnivå och inte till enskilda personers uppgifter.

Tillgänglighet till de välfungerande metoderna och videor

Vissa metoder kan finnas på språk som inte talas i din region. När du använder Google Chrome som webbläsare kan du använda webbläsarens automatiska översättningsfunktion för att förstå innehållet i de välfungerande metoderna.

För att förstå videorna kan du ändra textning till ett språk du förstår med den automatiska översättningsfunktionen i YouTube.

Efter användning av självutvärderingsverktyget

Att dela resultaten av självutvärderingsverktyget bör möjliggöra en givande diskussion i skolan. Vi rekommenderar att du anordnar möten och att resultatet om möjligt diskuteras vidare med några eller alla intressegrupper.

Här är några exempel på frågor som du kan använda för att starta diskussioner och hjälpa till i det strategiska planerandet:

- ✓ Motsvarar dina egna reflektioner om skolspråksstrategin undersökningsresultaten?
- ✓ Om inte, vilka är då de största skillnaderna? Vilka är orsakerna till dessa skillnader?
- ✓ Finns det något som omedelbart måste åtgärdas?
- ✓ Vilka områden fungerar väl? Varför?
- ✓ Vilka områden fungerar inte så bra? Varför?
- ✓ Vad bör ändras på kort, medellång och lång sikt?

Efter diskussionerna bör en handlingsplan (med fastställda mål för vissa datum) genomföras.

En andra bedömning rekommenderas, till exempel ett år senare, för att följa upp förändringarna och bli medveten om de framsteg som skolan och intressegrupperna har gjort när det gäller betydelsen av skolspråket/skolspråken.